

# FIGYELŐ

## *Szépirodalom*

GION NÁNDOR:

### ***Mit jelent a tök alsó?*** *Novellák a hagyatékból*

Az írótól már elbúcsúztunk, hátrahagyott művei viszont itt maradtak, könyvförmát öltöttek és *Mit jelent a tök alsó?* címmel a boltokba kerültek. Gion kedvelői hálát mondhatnak a szerkesztőnek, hogy az eddig csak folyóiratokban megjelent novellákat összegyűjtötte, kitűnően megválasztott címekkel részekre osztotta, s az olvasni vágyó közönség elé tárta. A kötet anyagát nem volt könnyű fejezetekre tagolni, hiszen csak egy regény olvasása lehet ilyen gördülékeny – egy olyan regényé, amelyet nem Gion Nándor ír. Ez a „regény” Gion Nándor maga. Megengedhető talán ez a kijelentés, hiszen a naplóbejegyzések, a szenttamási történetek, a pesti évek közös pontja az író, novellái pedig a rákényszerített magányból való kitörés lehetőségei. S a fejezetek címadó történeteit afféle esély-címeknek tekinthetjük, ha akarjuk.

Novellái nyomán hihetetlennek tetsző egyéni világok jelennek meg előttünk, köztük természetesen a korábbi regényekből (*Virágos katona,*

*Izsakbárt*) jól ismert Szenttamás, amely talán nem a világok legjobbika, de Gionnál azzá tud válni. Suta rokokokról, bátor apákról és anyákról, életbölcsessel megáldott nagyapákról szólnak történetei. Misztikus hely ez a Szenttamás: innen indulunk (az indulás mindig fontos a gyökereit elhagyni nem akaró ember/író számára) és időnként ide térünk vissza. Például a kötet legfájdalmasabb darabjában, melyben az elbeszélő elméleti felesége halálát, s azt is, hogy a tragédia után fiát Szenttamásra viszi, hogy a szüleihez bízva nevelését. Gion számára talán Szenttamás a legbiztonságosabb hely.

A többi elbeszélésben az írónak nem kell mást tennie, mint szobájában az íróasztala felett görnyedni és várni, hogy régi barátok képében bekopogjanak a „témák”. Sorra jelentkeznek a délvidéki cimborák, és mint ha mind egy-egy regényt szeretne a magáénak tudni. Kugliz Károly, a „felrobbantását éppen megúszó” aranyműves, Ming, a kínai üzletember, Dominika, a bájos mosolyú egyetemista, aki főállásban prostituált, Palotás Ferenc rendőrhadnagy, aki mindig figyel, nyomoz, de általában egyhelyben topog, Zavarkó András, akinek

észbontó üzleti tervei rendszerint balul sülnek el, Bozóki Sándor könyvtáros, aki megöletti apja gyilkosát egy Leonyid nevű ukrán bérgyilkossal, s Leonyid, aki további kellemetlenségeket okoz. Szándékosan hagytam ki a felsorolásból Ágnest, a szeretőt, aki felülemelkedik a szedett-vedett társaságon, unalmasnak tartja az író délvideki barátait, s kizárólag Leonyidot tekinti úriembernek – nyilván nem tudja, hogy bérgyilkos. E színes társaságból próbálja Gion Nándor újraéleszteni a balkáni kompozíciót, ám a helyszín megváltozott, Budapest nem tudja befogadni a délvidek száműzöttjeit. A realizmus csődöt mondani látszik, ám Gionnál nincs különbség valóságos és elképzelt között. Óriási hévvel és kedvvel kezd mesélni, olvasóit könnyedén magával ragadhatná váratlan fordulataival, ha nem gabalyodna bele a nemzetiségi különbségek és a szereplők furcsaságainak felsorolásába, merthogy ebben fullad ki a választott műfaj. Túl sok a mesélő, a történetek novellisztikus kerete pedig nem elég az írónak, hogy mindent elmondjon. Az elbeszéléssdarabok között létrejött kapcsolat miatt (korábbi szereplői újra megjelennek) kirajzolódni vélünk egy regényszerkezetet, s hiányoljuk a megvalósulást.

Gion személyének megfelelő emléket állít e kötet. A hazáját elhagyni kényszerült író mindig szembesít bennünket magyarországi valóságunkkal. Novelláinak szereplői a

lehetőséget, a Nyugatot és egy esetben a mennyországot (lásd Juszuf) is itt találják meg, holott a kötet címadó történetéből könnyen rájöhetnének tévedésükre. A tőkés csak nekünk jelent valamit („Nagyon gyöngge kártyalap. Ennél már csak a zöldalsó a gyöngébb. Bizonyos esetekben”), az igazi Nyugat legfeljebb a pókerhez ért. Így aztán az, hogy mit is nevezünk Balkánnak, nem tisztán helyrajzi kérdés. Vajon ez a mi veszteségünk? Ki-ki döntse el maga.

MOLNÁR ZSÓFIA

(*Noran Kiadó, Budapest, 2004,*  
408 oldal, 2500 Ft)

## CZIGÁNY ZOLTÁN:

### Várok ránk

Mire való egy könyv? Czigány Zoltán 2003-ban megjelent kötetét én is avégett vettem a kezembe, hogy elolvassam. Olvasás helyett azonban – első nekifutásra – más történt: a friss könyvvel a hónom alatt beleestem a Dunába. Néztam a művet, ahogy a víz felissza magát lapjain, s az akkori ázott ember nem gondolkodott el azon, hogy ez a tapasztalat bevezetőként fog szolgálni egy olyan íráshoz, amely e könyvet ajánlja majd a nagyérdemű figyelmébe.

Az elmaszatolt írás maszatolva olvasást szült. Az elbeszélések főhő-